

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Datum 19 mei 2025
Betreft SO Update Actieplan Duurzame Digitalisering

Geachte Voorzitter,

Hierbij zend ik u, mede namens de staatssecretaris van Digitalisering en Koninkrijksrelaties, de antwoorden op de vragen die zijn gesteld door de leden van GL-PvdA-fractie en de leden van NSC-fractie met betrekking tot het schriftelijk overleg over de update van het Actieplan Duurzame Digitalisering (kenmerknummer 26643, ingezonden 3 April).

Dirk Beljaarts
Minister van Economische Zaken

26643

Vragen van de leden van GL-PvdA-fractie

1

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie zien fragmentatie in beleid als één van de grootste obstakels in de duurzame digitalisering. Er ontbreekt centrale regie over digitalisering, waardoor er geen integraal inzicht is in ICT-uitgaven en -uitstootgegevens. Heeft uw samenwerking met andere ministeries en uitvoeringsorganisaties meer inzicht opgeleverd in de klimaatgevolgen van overheids-ICT? Welke mogelijkheden ziet u om dit voor overheids-ICT nog beter in beeld te krijgen?

Antwoord

Ik ben het met u eens dat fragmentatie van beleid voorkomen moet worden als het gaat om duurzame digitalisering. Om die reden is ook het actieplan opgesteld waarbij de verantwoordelijkheid voor de inhoud verdeeld is tussen de betrokken ministeries. De staatssecretaris van BZK is verantwoordelijk voor het verduurzamen van de ICT van de rijksoverheid (waarbij de minister van BZK de verduurzaming van de gehele bedrijfsvoering coördineert).

De uitstoot van de ICT van de rijksoverheid bestaat grotendeels uit scope 3 emissies van ingekochte hardware. De inkoop daarvan is geregeld in het rijksinkoopstelsel. Binnen dit stelsel, bijvoorbeeld door de categorie ICT Werkomgeving Rijk (IWR), worden stappen gezet om beter inzicht in de footprint van ingekochte middelen. Doordat generieke standaarden voor Life Cycle Analysis (LCA) -berekeningen nog in ontwikkeling zijn en data vaak onvoldoende betrouwbaar is kunnen hier nog geen harde uitspraken over worden gedaan. Internationale ontwikkelingen zoals het gebruik van materialenpaspoorten en de introductie van de CSRD-richtlijn, die leveranciers verplicht om de juiste data aan te leveren, gaan wel helpen om meer grip te krijgen op deze klimaatimpact. Een ander belangrijk aspect van de klimaatimpact van overheids-ICT is het energieverbruik van de overheidsdatacenters (ODC's). Onder regie van CIO Rijk wordt gewerkt aan een aanpak om beter grip te krijgen op dit energieverbruik, de kansen voor vermindering van energieverbruik in kaart te brengen en te verzilveren en om een toename van energieverbruik, door bijvoorbeeld een toenemend gebruik van generatieve AI, te beperken. Juridische verplichtingen uit de EED-richtlijn en de energiebesparingsplicht helpen om grip te krijgen op het energieverbruik van datacenters.

2

Deze leden zijn blij met de inzet van de Nationale Coalitie Duurzame Digitalisering (NCDD). Zij horen graag hoe u deze publiek-private samenwerking de komende jaren blijft faciliteren, zodat kennis gedeeld blijft worden en de integrale aanpak bewaakt blijft. Wat is de rol van uw ministerie binnen deze coalitie? Hoe stimuleert u het bedrijfsleven om ook deel te nemen?

Antwoord

Dankzij samenwerkingsverbanden zoals de NCDD kunnen bedrijven en kennisinstellingen samen innoveren en zo een sterke digitale sector realiseren die

niet alleen zelf toekomstbestendig is, maar ook bijdraagt aan innovatie en verduurzaming in andere sectoren. Daarnaast vormt de NCDD op dit moment een onmisbare schakel tussen de publieke en private sector. Het is daarom goed dat de NCDD blijft groeien en zo bedrijven en kennisinstellingen van verschillende grootte verbindt met de publieke sector. Dit geeft mij de kans om beter in te spelen op de behoeften van de ondernemers die de twin transition mogelijk maken.

Als coördinerend minister op dit onderwerp is het mijn verantwoordelijkheid om dit soort samenwerkingsverbanden mogelijk te maken, te promoten en er ook actief aan deel te nemen. Mijn inzet voor de komende jaren is erop gericht om dit binnen de daarvoor beschikbare middelen en capaciteit voort te zetten. Hierbij blijft inzet van tijd en middelen vanuit de private sector een belangrijke voorwaarde en juich ik deelname vanuit andere ministeries toe.

3

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie missen nog de samenhang tussen het Actieplan Duurzame Digitalisering en het Actieplan Groene en Digitale Banen. Kunt u ingaan op het opleiden van voldoende (duurzame) ICT'ers als randvoorwaarde voor duurzame digitalisering? Wat is het gevolg van een tekort aan ICT'ers voor het behalen van verduurzaming in het digitale domein? Welke ministeries zijn betrokken om de arbeidsmarkt op dit gebied te stimuleren?

Antwoord

Het Actieplan Groene en Digitale Banen dat in 2023 is aangeboden door onder meer de ministers van OCW, SZW en toenmalig EZK richt zich op het vergroten van de instroom in bètatechnisch opleidingen, het vergroten van de instroom en behoud op de bètatechnisch arbeidsmarkt, arbeidsproductiviteitsgroei en het versterken van de governance. Specifiek op het gebied van digitalisering is de Human Capital Agenda ICT (HCA ICT) een van de netwerkorganisaties die hieraan verbonden is en beschikt over een sterk netwerk met onder andere onderwijsinstellingen.

Voldoende aanbod van digitale professionals met kennis en vaardigheden op het gebied van duurzame ICT is een belangrijke randvoorwaarde voor duurzame digitalisering. Een tekort aan ICT-ers is een probleem voor het gehele digitale domein inclusief duurzame digitalisering. Om te zorgen voor synergie tussen het Actieplan Duurzame Digitalisering en het Actieplan Groene en Digitale Banen neemt een lid van de HCA ICT deel aan de werkgroep kennis en vaardigheden van de Nationale Coalitie Duurzame Digitalisering (NCDD).

De NCDD-werkgroep kennis en vaardigheden concentreert zich op duurzaamheidsaspecten van digitalisering in het onderwijs en de duurzaamheidscompetenties van de IT-professionals van morgen. Doel is om samen te werken om bewustzijn en kennis over het onderwerp zoveel mogelijk in curricula en opleidingen te doen opnemen.

4

Deze leden erkennen dat het gebrek aan data over de CO2-uitstoot en bredere gevolgen voor het milieu van ICT-systemen een effectieve aanpak in de weg staat. Het ontbreken van een standaard meetmethode voor CO2-uitstoot door ICT is hier één voorbeeld van. Betreft u de aangenomen motie-Kathmann (Kamerstuk 26643-1188) bij dit onderdeel van het actieplan? Welke vorderingen heeft u gemaakt in de uitvoering van deze motie?

Antwoord

De motie ziet op een verzoek om de benodigde middelen in kaart te brengen om tot een standaardmethodiek te komen. Dit betreft in brede zin een inventarisatie van de daarvoor benodigde instrumenten, de kosten die daarmee gemoeid zijn en de interventies die daarvoor nodig zijn, waar mogelijk in samenwerking met andere lidstaten. Zoals ik heb benadrukt in de Telecomraad van 6 december 2024 blijft proactief bijdragen aan relevante Europese en internationale initiatieven daarbij mijn uitgangspunt.

Daarom volg ik onder andere een relevant Europees initiatief: de European Green Digital Coalition (EGDC)¹ die wetenschappelijk onderbouwde methodes en richtlijnen heeft gepubliceerd, om te meten hoe digitale oplossingen kunnen bijdragen aan het voorkomen of reduceren van broeikasgassen. De ontwikkeling van deze standaardmethode door de EGDC wordt is een belangrijke stap vooruit in de twin transition. Op Nederlands vlak ondersteun ik ook het Nederlands Normalisatie Instituut (NEN) zodat zij het voorzitterschap kan dragen van de ISO-normwerkgroep die zich richt op het standaardiseren van meetmethoden en ontwerpprincipes voor duurzame datacenters (ISO/IEC JTC1 SC39 WG1). Nederlandse bedrijven en andere belanghebbenden hebben hierdoor een goede uitgangspositie om toekomstige normen en regelgeving mede vorm te geven. Dit traject loopt tot december 2025.

5

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie noemen ook de aangenomen motie-Kathmann (Kamerstuk 26643-1187) die vraagt om scenario's uit te werken voor hoe het Rijk kan sturen op efficiëntiegroei en vraagreductie in het digitale domein. Wordt deze motie ook uitgevoerd en betrokken bij het actieplan? Wat is de status hiervan?

Antwoord

Het uitwerken van scenario's voor het sturen op efficiëntiegroei en vraagreductie om verduurzaming in het digitale domein te realiseren wordt meegenomen in het vervolg actieprogramma dat in december met de Kamer gedeeld zal worden.

Deze actie zal voortbouwen op lopende inventarisaties uit het actieplan. Bijvoorbeeld het in kaart brengen van lopende en potentiële verduurzamingsprogramma's overheids-ICT (Actie 3.a.2). Dit kunnen programma's zijn gericht op de samenleving of op de overheid zelf. Zoals bijvoorbeeld de campagne vanuit CIO Rijk en de Rijksacademie voor Digitalisering (RADIO) die dit jaar van start gaat en als doel heeft om de digitale ecologische voetafdruk van Rijksambtenaren te verminderen. Door inzet van diverse leer- en

communicatiemiddelen worden bewuste keuzes en handelingsopties voor de individuele medewerker en in teamverband aangereikt.

6

Deze leden zijn het eens met de nadruk op inkoop als manier om duurzame digitalisering te stimuleren. Als grootste ICT-afnemer van Nederland heeft de Rijksoverheid een rol als marktmeester en aanjager van verduurzaming met strategische inkoop. Wel wijzen zij erop dat strategische inkoop een politieke afweging is, en ook moet worden belegd bij bestuurders en niet alleen bij inkoopafdelingen. Wordt de vergelijking gemaakt met inkoopvoorwaarden van andere EU-landen, zodat goede voorbeelden van circulaire inkoop worden opgehaald en ingezet? Wordt hierin ook gezien of soevereiniteit als inkoopvoorwaarde mee kan tellen, zodat er meer wordt ingekocht van Nederlandse en Europese leveranciers?

Antwoord

Ik ben het met u eens dat bij inkooptrajecten ook strategische en politieke afwegingen gemaakt dienen te worden. Om die reden worden er kaders vastgesteld die van toepassing zijn op inkooptrajecten, zoals de Algemene Rijksvoorwaarden bij IT-overeenkomsten (Arbit 2022). Met een veelheid aan overheidsorganisaties en een nog groter aantal inkooptrajecten is het niet mogelijk om bij elke aanbesteding een politieke afweging te maken. Om die reden acht ik kaderstelling een geschikt instrument om te kunnen sturen op de strategische en politieke aspecten van inkooptrajecten.

Nederland is initiatiefnemer van en actief deelnemer aan het Circular & Fair ICT Pact (CFIT Pact). Dit is een internationale samenwerking op inkoopgebied en is erop gericht om circulariteit, eerlijkheid en duurzaamheid in de ICT-sector te versnellen. Binnen deze samenwerking worden goede voorbeelden gedeeld en wordt toegewerkt naar standaardisatie van de vraag richting de markt. Soevereiniteit valt op dit moment niet binnen de scope van CFIT, maar ik zie wel hoe soevereiniteit en circulariteit in elkaars verlengde liggen en hoe op deze terreinen synergie behaald kan worden. Zo draagt circulariteit niet alleen bij aan het behalen van klimaatdoelstellingen, maar vormt het tevens een strategisch instrument voor het vergroten van de nationale veiligheid, grondstofafhankelijkheid, Nederlandse c.q. Europese autonomie, soevereiniteit en kostenefficiëntie. In het Hoofdlijnenakkoord 2024-2028 wordt de grondstoffentransitie daarom nadrukkelijk gepositioneerd als antwoord op geopolitieke risico's en afhankelijkheid van derde landen. Door het toepassen van circulaire principes in inkoopvoorwaarden richting sectoren zoals ICT (via o.a. hergebruik, modulair ontwerp, urban mining (secundaire grondstoffen) en maximalisatie van levensduur) vermindert de overheid actief de afhankelijkheid van schaarse en geopolitiek gevoelige grondstoffen zoals lithium, kobalt en zeldzame aardmetalen.

Het is juridisch maar beperkt mogelijk om overheidsopdrachten alleen aan Europese en/of Nederlandse ondernemers te gunnen (enkel in gevallen dat er risico's voor de nationale veiligheid zijn). Dit vloeit voort uit de verplichtingen uit de Government Procurement Agreement (GPA), Europese regelgeving en

handelsakkoorden. Daarnaast gaat het categorisch uitsluiten van (derde) landen in tegen het landenneutraal kabinetsbeleid ten aanzien van inkopen en aanbesteden.

Tevens hebben de lidstaten ook niet de bevoegdheid om dit te doen en is het aan de aanbestedende dienst om per aanbesteding te beoordelen of de onderneming uit het betreffende derde land wordt toegelaten. Het kan bovendien een averechts effect hebben op de economische weerbaarheid, doordat dit het gelijke speelveld verder verstoort en de wederkerigheid in internationale markten onder druk zet. De Nederlandse inzet in de EU is er juist op gericht om meer wederkerigheid bij markttoegang te bevorderen en de werking van de interne markt te versterken, met behoud van een open economie.² Dat neemt niet weg dat het Kabinet het belangrijk vindt haar inkoopmacht in te zetten voor haar publieke waarden. We nemen onderwerpen zoals het versterken van digitale autonomie en duurzaamheid mee in onder andere de beleidskaders voor digitale autonomie en soevereiniteit van de overheid, de IT-sourcingstrategie Rijk en de herijking van het Rijksbrede Cloudbeleid.

Naar verwachting zal de Europese Commissie in 2026 voorstellen doen voor herziening van de Europese aanbestedingsrichtlijnen. Het kabinet volgt deze ontwikkelingen nauwgezet en zet zich daarbij onder meer in op een verruiming voor mogelijkheden om maatschappelijk verantwoord in te kopen en het beter kunnen sturen op strategische autonomie bij aanbestedingen.

7

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vinden het essentieel dat grote techbedrijven, die datacenters bouwen en onze ICT-apparatuur leveren, openheid geven over het verbruik van hun apparaten. Zijn grote techbedrijven, met name bedrijven die niet onder het Europese recht vallen, voldoende transparant over hun uitstoot? Heeft u instrumenten om transparantie af te dwingen als grote leveranciers of grootverbruikers van ICT geen data aanleveren?

Antwoord

Indien (ICT-)bedrijven onder de reikwijdte van de CSRD vallen, zijn zij ook verplicht om op grond van deze richtlijn te rapporteren over hun uitstoot. Ik heb geen instrumenten om transparantie af te dwingen over het verbruik van de apparaten van grote techbedrijven die buiten het Europese recht vallen.

De energie-efficiëntie richtlijn (EU/2023/1791) schrijft voor dat datacentra in Europa met een geïnstalleerd IT-vermogen van 500 kWh of meer jaarlijks duurzaamheidsdata, die niet bedrijfsvertrouwelijk zijn, openbaar moeten maken. Denk hierbij aan energiegebruik, percentage hernieuwbare energie en het gebruik van koelmiddelen. Het openbaar maken gebeurt via een loket van de RVO en voor alle EU-lidstaten wordt dit op Europees niveau geaggregeerd. Voor datacentra buiten Europa, geldt bovenstaande regelgeving niet.

8

Wat doet u om de transparantie van overheidsorganisaties zelf te vergroten op de scope 1, 2 en 3 emissies van ICT?

Antwoord

Departementen gebruiken de CO2-prestatieladder om hun emissies te monitoren en daarover te rapporteren. De systematiek van de CO2-prestatieladder is recentelijk herzien, waarbij het in kaart brengen van de scope 3 emissies een van de belangrijkste wijzigingen is. Aangezien het grootste deel van de klimaatimpact van ICT zit in deze scope 3-emissies betekent deze wijziging veel voor de transparantie op dit gebied. Ook internationale ontwikkelingen als materialenpaspoorten gaan de transparantie vergroten. Waar het gaat om het energieverbruik van de overheidsdatacentra (ODC) (scope 2-emissies) wordt onder regie van CIO Rijk gewerkt aan een aanpak om meer grip te krijgen op het energieverbruik (zie ook antwoord vraag 1).

9

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie wijzen er ook op dat circulaire ICT moet worden aangejaagd door de Rijksoverheid, door apparatuur dat nog prima werkt een waardevol tweede leven te geven. Worden apparaten van de overheid nu, zodra zij niet meer in gebruik zijn maar nog van goede kwaliteit zijn, gereed gemaakt voor hergebruik? Hoe krijgt u hier alle ministeries en uitvoeringsorganisaties in mee?

Antwoord

Om invulling te geven aan het beleid streeft Dienst Roerende Zaken (DRZ) ernaar om zoveel mogelijk overtollige goederen van het Rijk te recyclen. Binnen de Rijksoverheid wordt hier invulling aangegeven door de richtlijnen te hanteren die er zijn voor de inzameling, opslag, transport, verwerking, recycling en hergebruik van e-waste, zoals elektronica. Afgekort de Weelabex; wat staat voor Waste of Electric and Electronic Equipment Label of Excellence. In deze richtlijn is voorgeschreven op welke manier alle Rijksdiensten goederen, die niet meer gebruikt kunnen worden, dienen te verwerken.

De goederen worden beoordeeld en op verschillende manieren verwerkt. De ICT-middelen die nog wel geschikt zijn voor hergebruik, worden verkocht aan verwerkende bedrijven die de goederen na refurbishing te koop aanbieden buiten het Rijk.

Op dit moment is er een samenwerking aangegaan vanuit DRZ met de Stichting Allemaal Digitaal. Stichting Allemaal Digitaal is verkozen tot Regievoerder naar aanleiding van een marktconsultatie en een aanwijzingsbesluit. Stichting Allemaal Digitaal zal zorgen voor de publiek, private en maatschappelijke samenwerking en zorgdragen voor het herinzetten van apparaten van het Rijk aan mensen die niet mee kunnen komen in de digitalisering.

10

Deze leden benadrukken de noodzaak van een 'twin transition'. Hoe snel verwacht u de uitkomsten van het onderzoek naar Energie Management Systemen in actie om te zetten?

Antwoord

Aanbieders van Energie Management Systemen kunnen een significante bijdrage leveren aan het beter benutten van het elektriciteitsnet en vormen daarmee een belangrijke schakel in de twin transition. Enerzijds zien we dat deze oplossingen kunnen leiden tot flinke besparingen in het verbruik van (groepen) huishoudens en bedrijven. Anderzijds maken ze het ook mogelijk om de stroomvraag te verplaatsen naar gunstige momenten zonder dat dit tot minder comfort leidt. EMS-aanbieders zijn over het algemeen relatief kleine, innovatieve spelers met een beperkte organisatiegraad. Hierdoor is het niet altijd eenvoudig om hun plek in het energiesysteem te vinden en hun behoeften naar voren te brengen. Het onderzoek richt zich erop om samen met EMS-aanbieders concrete acties te identificeren om het potentieel van deze digitale ondernemers in het kader van de twin transition nog beter te kunnen aanboren. Ik kom hier in de update aan het einde van het jaar op terug.

11

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie zien duurzame digitalisering als een internationale ambitie. Nederland kan deze discussie aanjagen en de leiding nemen. Deze leden dringen er op aan om de ambitie onverminderd hoog te houden, en de zoektocht naar meer efficiëntie niet ten koste te laten gaan van de urgente actie. Bent u van plan om de opgedane kennis over duurzame AI in te zetten in de ontwikkelingen rondom de AI-fabriek waar de Kamer u in heeft gesteund met de aangenomen motie-Kathmann c.s. (Kamerstuk 26643-1265)?

Antwoord

Duurzame digitalisering is inderdaad een internationale ambitie waarin Nederland graag een belangrijke rol blijft vervullen. Bij de realisatie van de AI-fabriek - waaronder de aanbesteding van een datacenter - wordt rekening gehouden met duurzaamheid als integraal onderdeel van het proces. Hierbij kan worden gedacht aan de neveneffecten op het landschap, het energiesysteem, het watergebruik en de mogelijkheden van voor het benutten van restwarmte. De kennis die is opgedaan over duurzame AI vormt hiervoor een waardevolle basis. In het vervolg op het actieplan dat in het najaar aan de Kamer wordt verzonden, zal extra aandacht worden besteed aan de energie efficiëntie en duurzaamheid van AI.

Vragen van de leden van NSC-fractie

12

De leden van de NSC-fractie vragen op welke wijze de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wordt betrokken bij het actieplan. Daarnaast is de staatssecretaris op dit moment bezig met de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS). Deze leden vragen of er een link tussen het Actieplan Duurzame Digitalisering en de Nederlandse Digitaliseringsstrategie wordt gelegd. En zo ja, hoe wordt dit gedaan?

Antwoord

De uitvoering van het actieplan duurzame digitalisering vindt Rijksbreed plaats onder coördinatie van het ministerie van Economische Zaken. Het plan bestaat uit verschillende acties. In het Actieplan is bij de verschillende acties opgenomen welke departementen hieraan werken. Een gedeelte van de acties is belegd bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en daarvan vindt een belangrijk deel plaats onder verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van Digitalisering en Koninkrijksrelaties. Dit betreft bijvoorbeeld acties zoals de verkenning naar het beschikbaar stellen van herbruikbare overheidsapparatuur voor kwetsbare groepen en het ontwikkelen van een afwegingskader voor duurzame IT.

In de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) die nu in voorbereiding is en later dit voorjaar aan de Kamer wordt gestuurd is duurzame digitalisering niet voorzien als afzonderlijke prioriteit. De NDS richt zich op het samenwerken en versnellen op een aantal prioriteiten van de Rijksoverheid, provincies, gemeenten, waterschappen en publieke dienstverleners als één overheid. De NDS vormt samen met de Strategie Digitale Economie en de Nederlandse Cybersecurity Strategie het fundament van het digitaliseringsbeleid van het kabinet.

13

In de brief (Kamerstuk 26643, nr. 1327) geeft de minister aan dat hij op dit moment invulling aan het kenniscentrum aan het geven is. De leden van de NSC-fractie vragen of bij de invulling hiervan ook is nagedacht over het betrekken van organisaties, zoals het Nationaal Klimaat Platform.

Antwoord

De precieze invulling van het Kenniscentrum krijgt gedurende 2025 verder vorm en de Kamer zal hier in december over geïnformeerd worden. Wel is duidelijk dat gezien de reikwijdte van het speelveld en de vele bronnen die al beschikbaar zijn het waarschijnlijk is dat het Kenniscentrum vooral een navigerende functie krijgt. Ik wil immers geen dingen dubbel doen. Bezoekers kunnen zo doorverwezen worden naar relevante informatie over bijvoorbeeld regelgeving, financieringsmogelijkheden, standaarden en relevante technologieën en innovaties.

Vanuit deze navigerende rol worden relevante organisaties betrokken. Wat betreft het Nationaal Klimaat Platform constateer ik dat dit vooral een platform is dat signalen uit de maatschappij bundelt en op tafel legt voor het Klimaatbeleid. Een dergelijke signalerende functie heeft niet de prioriteit bij de ontwikkeling van het kenniscentrum.

14

In de brief (Kamerstuk 26643, nr. 1327) geeft de minister ook het volgende aan: "Zo heeft Dialogic in augustus vorig jaar in opdracht van RVO een analyse gedaan naar de systeemkansen voor energieflexibiliteit in de datacenter- en cloudsector." Deze leden vragen of er naar aanleiding van de voormelde analyse van de

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) systeemkansen benut zijn of op korte termijn zullen worden benut.

Antwoord

Het ministerie van Economische Zaken beschikt niet over een omvattend overzicht van datacenters en clouddiensten, die sinds het uitkomen van het rapport betrokken zijn bij het benutten van de in de analyse genoemde systeemkansen. Wel zijn enkele initiatieven bekend. Een belangrijk initiatief is het Modular Integrated Sustainable Datacenter (MISD) project, gestart in 2024 met nationale cofinanciering onder IPCEI CIS.3 Dit consortium van Nederlandse bedrijven en instellingen ontwikkelt modulaire, duurzame datacenters met innovatieve technieken zoals vloeistofkoeling en gedistribueerde cloudinfrastructuren, gericht op energie-efficiëntie en CO₂-reductie. Over 2024 zijn in het kader van verschillende regelingen (DEI, MOOI, EKO, TSE Industrie studies en TSE Industrie Onderzoek & Ontwikkeling) geen projecten gesubsidieerd waar datacenters energieflexibiliteit in willen zetten. Hoewel het hergebruik van warmte geen onderdeel is van het rapport genoemde systeemkansen, is wel een subsidie verleend voor het gebruik van restwarmte uit datacenters.

15

De minister zet zich in voor een AI-fabriek in Nederland. De leden van de NSC-fractie vragen wat de status is van deze inzet, en welke voorwaarden er zullen worden gesteld of ambities er zullen worden nagestreefd in het kader van een eventuele bouw van een AI-fabriek in Nederland op het vlak van duurzaamheid (restwarmte, waterverbruik, energieverbruik, netcongestie).

Antwoord

Momenteel werkt een consortium bestaande uit SURF, de AI Coalitie voor Nederland (AIC4NL), TNO en Samenwerking Noord, samen met andere betrokken stakeholders aan een voorstel voor een AI-faciliteit in Nederland om in te dienen bij EuroHPC. Hierin wordt nauw samengewerkt met de drie betrokken departementen: EZ, BZK en OCW. Vanuit EuroHPC is Europese cofinanciering beschikbaar voor AI-faciliteiten middels een call. Deze call sluit eind 2025, met kans op uitputting van beschikbare middelen richting sluiting van de call. In het eerste beoordelingsmoment zijn zeven Europese AI-fabrieken gehonoreerd. Het tweede beoordelingsmoment was begin maart 2025, daaruit zijn zes nieuwe voorstellen gehonoreerd. Om de window of opportunity niet te missen is het kabinet samen met de Nederlandse stakeholders voornemens om voor het derde beoordelingsmoment, die 30 juni sluit, een voorstel in te dienen voor een AI-faciliteit in Nederland, op voorwaarde dat de nationale financiering is geregeld.

Om invulling te geven aan de aangenomen motie van lid Vermeer, wordt in het proces rekening gehouden met de neveneffecten van een AI-faciliteit op het landschap, het energiesysteem, het watergebruik en de benutting van restwarmte. Uw Kamer is via de Kamerbrief Uitkomsten verkenning AI-faciliteit in Nederland van 18 april 2025 nader geïnformeerd over de voortgang van de AI-faciliteit.